

Зарубіжний госвіг/

Україна – Польща: горизонти співпраці

Журналістська фундація "Партнерство задля демократії", створена рік тому у Жешові (Польща), постійно проводить у країні творчі майстерні для українських журналістів. Мета їх – зміцнення україно-польських відносин на засадах партнерства, обміну досвідом, живого спілкування. Будуючи мости толерантності між культурами і мистецтвом двох слов'янських народів, між схожими поглядами на життя, менталітетом і прагненням жити в об'єднаній Європі, фундація надає українським журналістам, які виграла конкурс для участі в роботі творчих майстерень, можливість ближче познайомитися із сусідньою державою. Темі творчих майстерень, які проводяться щонайменше 15 разів на рік, щоразу різні. Вони стосуються як культурних, соціальних, політичних сфер життя Польщі, так і економічних питань. Результатом роботи творчих майстерень є публікації в пресі, сюжети на радіо і телебаченні, які без прикрас відображають нову Польщу після приєднання її до Євросоюзу, відверто оповідають про труднощі на шляху до інтеграції, про зміни, які відбулися в житті поляків за два роки по входженню в Європейське співтовариство.

Останні творчі майстерні, організовані журналістською фундацією "Партнерство задля демократії" за участі польського банку РКО ВР і Кредобанку (Львів), відбулися у Варшаві і присвячувалися розбудові фінансового ринку та розвитку банківського сектору Польщі.

Під час перебування у Польщі українських журналістів супроводжували радник посольства США у Кракові Івона Садецька, радник голови правління Кредобанку з питань співпраці з польським бізнесом Мар'ян Пшезьдзецкі, начальник відділу зв'язків із громадськістю Кредобанку Ірина Кириченко.

В умовах суспільно-політичних змін, які відбуваються в Україні, особливої актуальності набуває налагодження зовнішньоекономічних відносин. Із країн-сусідів у цьому процесі особливе місце посідає Польща, яка була і залишається найважливішим діловим партнером України серед нових членів ЄС. До речі, за прогнозами міжнародних експертів, фінансовий ринок цієї країни є одним із найпривабливіших у Європі. Про це свідчить хоча б такий факт: іноземні банки тут контролюють понад 70% вітчизняних банків і 61.4% їх статутного капіталу. За масштабами контролю передують німецькі, потому — американські, за ними — італійські, голландські й австрійські.

Нині надзвичайно актуальним в україно-польських стосунках є питання побудови нової моделі двосторонніх зв'язків у контексті розширеної Європи. Важливою ланкою цієї моделі сьогодні є прикордонні регіони. Приклад плідної співпраці двох країн — динамічний розвиток визначених польським банком РКО ВР бізнес-пріоритетів Кредобанку. У цьому ми переконалися під час перебування у Львові та зустрічі з фахівцями Кредобанку.

У Кредобанку

Нова стратегічна мета банку — увійти до п'ятірки найбільших банків України, утвердившись на лідируючих позиціях в усіх регіонах держави. Водночас Кредобанк активно підтримує

Головний офіс Кредобанку у Львові.

імідж банку високого кшталту в західному регіоні України.

Національний банк України 5 липня 2007 року надав Польському акціонерному банку "Загальна ощадна каса" (РКО ВР) дозвіл на збільшення істотної частки у статутному капіталі Кредобанку. Після викупу в попереднього інвестора — Європейського банку реконструкції і розвитку — акцій зареєстрованих емісій частка РКО ВР у статутному капіталі Кредобанку становитиме 98.2%.

Кредобанк є надійною опорою як для польського бізнесу, що входить в Україну в ролі інвестора, так і для польських фірм, які прагнуть реалізувати себе на нашому вітчизняному ринку. Спеціальний продукт "Кредит-

Україна", розроблений спільно РКО ВР і Кредобанком, дає змогу фінансувати польські та українські підприємства з часткою польського капіталу за польськими відсотковими ставками. У рамках цього продукту РКО ВР надає кредит польському резиденту, який передає його у формі позики українському. Такий кредит обслуговується у Кредобанку, а останній у свою чергу за бажанням польського резидента може надавати низку додаткових послуг з аналізу діяльності тої чи іншої української фірми. Тож із "Кредит-Україна" польський бізнес може почуватися в Україні безпечно і не бути обмеженим високими процентними ставками. Про це з упевненістю говорили польські банкіри під час зустрічі у Варшаві.

У Польському акціонерному банку "Загальна ощадна каса" (РКО ВР)

Щоб утриматися на ринку, треба швидко розвиватися. Ця істина чи не найбільше стосується банківського сектору. Адже, якщо взяти, приміром, Польщу, яка досить швидко пододала шлях від планової економіки до ринкової, саме банки відіграли в цьому велику роль, наголосила радник посольства США у Кракові Івона Садецька.

Власне, перебування у Варшаві групи українських журналістів почалося зі знайомства з найбільшим і водночас одним із найстаріших банків Польщі — РКО Bank Polski, якому в

цьому році виповнилося 88 літ.

Історія банку розпочалася 8 лютого 1919 року, коли було засновано РКО відповідно до закону Йозефа Пілсудського, керівника держави. Губерту Лінде, першому президенту банку, вдалося розпочати операційну діяльність в умовах зростаючої інфляції та грошової реформи, під час якої німецьку марку було змінено на польський злотий. Спочатку банк узяв на себе обслуговування чеків та збережень, потім було відкрито головний офіс у Варшаві та перші місцеві підрозділи — у Катовіце, Кракові, Львові, Лодзі, Познані. Наступний президент Генрік Грубер, який очолював банк 1928 року, не концентрував уваги на організаційних питаннях, а приділяв увагу розвитку бізнесу. В результаті, під час першого строку його головування було досягнуто динамічного зростання відсотків на розрахункових книжках населення. Водночас значно збільшилися заощадження Шкільного фонду (SKO) учнів та молоді. У 1928 році банк обслуговував 180 тисяч банківських розрахункових книжок, а в 1939 році — вже 3 мільйони 400 тисяч. Вже тоді РКО ВР посідав перше місце серед польських банків за кількістю залучених депозитів. Маючи значні кошти, він почав фінансувати будівельні проекти.

Розпочалася друга світова війна, і нацистські завойовники планували насамперед ліквідувати РКО Bank Polski. Але змінили свої плани, лише обмеживши повноваження банку та скоротивши його операції. Деякі підрозділи закрили, інші розмістили на території СРСР та Третього рейху. Відновив самостійну роботу банк лиш у квітні 1945 року. Швидкому прогресу сприяв інтенсивний розвиток операційної діяльності. В 1946-му банк обслуговував 6 тисяч банківських розрахункових книжок. Через три роки їх налічувалося вже 270 тисяч. Кількість працівників зросла з однієї до трьох тисяч. Наприкінці 1949 — на початку

Головний офіс АБ "Загальна ощадна каса" (РКО ВР) у Варшаві.

1950 років Pocztaowa Kasa Oszczednosci (Поштову ощадну касу) перейменовано у Powszechna Kasa Oszczednosci (Загальну ощадну касу).

Протягом багатьох років РКО був банком, який обслуговував заощадження та надавав позики. Послуги для мільйонів поляків постійно вдосконалювали — різноманітні форми заощаджень стимулювалися товарами тривалого вжитку, які на той час були у дефіциті. У 1972 році обслуговувалося 32 тисячі банківських книжок. Саме тоді РКО запропонував нову послугу — відкриття рахунків "жиро" для дрібних клієнтів, відомих як ROR.

1975 року, в результаті банківської реформи РКО було включено до складу Національного банку Польщі (НБП). У 1987 році відповідно до Постанови Ради Міністрів Польщі РКО знову отримав статус незалежного банку і взяв назву Powszechna Kasa Oszczednosci Bank Panstwowy.

Маріан Козак, президент банку, успішно керувала цією фінансовою установою у важкий період посткомуністичної трансформації Польщі. 2000-й рік став особливим в історії банку: з установи з державною формою власності він перетворився на акціонерне товариство Powszechna Kasa Oszczednosci Bank Polski Spolka Akcyjna і перейшов у власність Дер-

жавної скарбниці.

Найважливіша для банку подія відбулася восени 2004 року: акції РКО Bank Polski було успішно випущено на вільний ринок. Перетворення РКО ВР на відкрите акціонерне товариство, акції якого котируються на Варшавській фондовій біржі, стало важливою подією не лише в історії банку, а й в історії польської економіки загалом.

2006 рік теж був знаменним в історії РКО Bank Polski. Чистий прибуток перевищив 2 млн. злотих. Такий результат було досягнуто вперше в історії польської банківської системи. Крім того, минулого року досягнуто рекорду в кредитуванні на ринку житла — іпотечних кредитів було надано на 45% більше, ніж у попередньому році.

У нинішньому році банк намагається утримати свої позиції стосовно якості обслуговування клієнтів. А високий фінансовий результат дає змогу виплачувати акціонерам гідні дивіденди. РКО ВР посідає першість серед банків Польщі щодо випуску банківських карток і постійно посилює свою лідерську позицію на ринку. На сьогодні випущено вже 7 млн. платіжних карток, із яких 900 тисяч — кредитні.

Розвиваються також відносини з корпоративними клієнтами, яких налічується понад 400 тисяч. Малі та середні підприємства становлять найбільшу групу в цьому сегменті.

РКО ВР — лідер серед банків, які обслуговують дрібних клієнтів: їх понад 8.5 млн.; у ньому поляки розміщують найбільшу кількість депозитів, а кількість рахунків сягає майже 6 млн.

Банк активно розвивається. Нині він має 1250 філій. Кожен третій кредит під будівництво житла в Польщі видається РКО ВР. Він є третім за величиною фінансовим інститутом Польщі і входить із одними з найвищих кредитних рейтингів і високою рентабельністю до п'ятірки найбільших фінансових установ Східної і Центральної Європи. Це — польський гігант.

Такі котеджі нині найбільш популярні серед варшав'ян, які купують житло.

У квітні цього року РКО ВР затвердив план розвитку на 2007—2012 рр. “Стратегія зростання — нове відкриття”. Якщо характеризувати цю стратегію — вона зводиться до таких конкретних планів: 80% клієнтам запропонувати нові продукти, залучити 20% нових клієнтів.

Банк має переваги порівняно з іншими польськими банками:

- щодо кількості відділень;
- щодо кількості клієнтів;
- щодо іміджу і впізнаваності своєї марки.

А крім того, РКО ВР ставить собі за мету потужно ввійти в Україну через органічний розвиток Кредобанку, який минулого року мав 126 відділень у нашій країні, а в 2012-му їх планується стільки, щоб Кредобанк зайняв четверте місце в Україні серед мережевих банківських установ. Для цього робиться все. А головне — вкладаються кошти. Якщо торік Кредобанк отримав від РКО ВР 15 млн. доларів, то трансакція в липні цього року становила 30 млн. доларів. “РКО ВР також збирається передати Кредобанку досвід оцінки ризиків згідно з вимогами ЄС”, — підкреслила директор департаменту інвестицій та капіталовкладень, член спостережної ради Кредобанку **Катажина Галус**.

Справді, плани грандіозні — вони дають підставу сподіватися, що спільний бізнес українців і поляків успішно розвиватиметься.

Зустріч у Національному банку Польщі

У НБП відбулася прес-конференція для журналістів. Із доповіддю виступив директор департаменту фінансової системи **Добеслав Тимочко**. Він, зокрема, охарактеризував фінансову систему Польщі, яку становлять фінансові інституції, законодавча база і фінансові ринки, де здійснюються трансакції між цими інституціями.

Фінансові системи в різних країнах відрізняються залежно від того, як фінансуються підприємства — через банки чи шляхом емісії акцій. Наприклад, англосаксонська система передбачає фінансування шляхом емісії акцій, а німецька модель — через банки.

Якщо говорити про Польщу, то до кінця 90-х основними джерелами фінансування підприємств були банківські кредити. У 2004-му відбувся перелом — стрімко зросла емісія акцій, однак уже в 2006-му підприємства знову більше користувалися кредитами банків.

Безперечно, головні інвестори в Польщі — домашні господарства. Вкладати свої кошти вони можуть у банки (а вони малопробиткові), інвестиційні фонди і в ринок цінних паперів. Однак у Польщі донедавна, як в Україні донині, домогосподарства віддавали перевагу банкам, хоча їхній прибуток дорівнював якихось 5%. Порівняймо: вклади в інвестиційні фонди прибуткові до 50%. Чому ж поляки донедавна обирали саме банки? Відповідь проста: інвестиційні фонди потребують суттєвіших коштів.

Але в листопаді минулого року ситуація вельми помінялася: поляки почали активно вкладати гроші в інвестиційні фонди, що свідчить насамперед про поліпшення їх добробуту. Однак кредити у Польщі все одно переважають емісію акцій, наголосив **Добеслав Тимочко**.

Із другою доповіддю виступив радник Національного банку Польщі **Павел Вечанскі**. Він зазначив, що відповідно до статті 227 параграфу 1 Конституції Республіки Польща її Національний банк несе відповідальність за вартість вітчизняної валюти. В Акті про Національний банк Польщі від 29 серпня 1997 року в статті 3 визначено, що головною метою діяльності НБП є підтримка цінової стабільності та економічної політики уряду — доки це не заважає виконанню головних завдань монетарної політики центрального банку.

Рада з питань проведення монетарної політики обрала стратегію прямого таргетування інфляції, яка, про що свідчить міжнародний досвід, є ефективним методом забезпечення цінової стабільності. Вивіщи інфляцію на низький рівень, починаючи з 2004 року, Рада прийняла значення постійного цільового орієнтира інфляції в розмірі 2.5% із симетричним діапазоном відхилення в розмірі ± 1 процентний пункт*.

“Нині інфляція в Польщі становить 1–2% за рік”, — з гордістю зауважив **Павел Вечанскі**.

Радник НБП **П.Вечанскі** порушив ще одну зловідому проблему — входження іноземних банків на польський ринок. Він пригадав 90-ті, коли почалася реструктуризація банків і розгорнулася конкуренція за найбільші підприємства. Перевагу мали банки, які прийшли з-за кордону, адже вони

*Постійний цільовий орієнтир інфляції означає, що він стосується інфляції, яка розраховується як зміна в річному обчисленні цін на споживчі товари та послуги кожного місяця порівняно з відповідним місяцем попереднього року.

не були обтяжені проблемами минулого, до того ж легко могли інвестувати у проблемний банк. Сьогодні в Польщі понад 130 таких інституцій. Це — банки з Євросоюзу, які не потребують процедур ліцензування.

Нині в Польщі зростає конкуренція між банками і небанківськими інституціями, які прагнуть отримати кошти від домашніх господарств. Це — інвестиційні, недержавні пенсійні фонди тощо.

Журналісти мали також можливість ознайомитися з інструментами монетарної політики.

Перший — *ліквідність банківського сектору*. В 2006 році був підвищений надлишок ліквідності у банківському секторі в річному обчисленні. З часу вступу Польщі до ЄС у 2004 р. основним джерелом зростання надлишку ліквідності був приплив коштів з ЄС та пов'язана з цим купівля Національним банком іноземних валют. У 2007 році обсяг зростання надлишку ліквідності буде також переважно залежати від обсягу валютних операцій центрального банку, змін в обсязі грошей в обігу, а також обсягу депозитів Міністерства фінансів в НБП.

Другий інструмент — *відсоткові ставки*.

Третій інструмент — *операції на відкритому ринку*. Їх використовують, аби підтримати короткострокові відсоткові ставки на рівні, який відповідає цільовому орієнтуру інфляції.

Четвертий інструмент — *обов'язкове резервування коштів*. Він використовується для пом'якшення коливання відсоткових ставок. Будь-які зміни стосовно норми резервування або ухвалення рішень щодо наближення системи обов'язкового резервування до європейських стандартів залежатимуть від умов ліквідності на міжбанківському ринку.

Центральне приміщення Національного банку Польщі.

П'ятий інструмент — *постійно діюча лінія рефінансування* — слугує для обмеження коливань відсоткової ставки обертайт на міжбанківському ринку.

Шостий інструмент — *інтервенції на валютному ринку*.

Розвиваючи тему попереднього доповідача, віце-директор департаменту макроекономічного аналізу **Пьотр Шпунар** конкретно розповів про процентну політику банку, курсові режими, застосовувані з кінця 80-х років. Зокрема зазначив, що департамент щокварталу готує проекти, в яких прогнозується, якою буде інфляція, якщо утримувати поточну облікову ставку. Крім того, наголосив, що у травні інфляція становила 2.3%, тобто є меншою, ніж очікувалося. Водночас Рада з питань монетарної політики прийняла рішення про збільшення облікової ставки.

Повертаючись до монетарних інструментів, про які йшлося вище, Пьотр Шпунар розбив історію зміни курсового режиму в Польщі на чотири етапи, від першого, коли в січні 1989 року було лібералізовано ціни (економіка недобору, гіперінфляція) і НБП запровадив фіксований курс злогого щодо долара. Це щось дало, але менше, ніж поляки сподівалися, адже інфляція стабілізувалася на високому рівні, а не різко впала. Реальний курс злогого поступово зміцнювався, тому що зростала продуктивність праці. Потім з'ясувалося, що фіксований курс важко утримувати, тому НБП почав, крім цього одного монетарного інструменту, застосовувати облікову ставку, яка мала бути вищою, ніж рівень інфляції. В іншому випадку не було сенсу заощаджувати. Таким чином, НБП заохочував громадян вкладати гроші в банки. У 1993 році, щоб впливати на відсоткові ставки, Національний банк Польщі запровадив операції на відкритому ринку.

“Якщо ви мене запитаете, якою буде інфляція через три роки, я скажу впевнено: не більше 2.5%, — з гордістю підсумував Пьотр Шпунар. — Така наша мета.”

Цим поляки можуть пишатися. А ще — ставленням до вкладника. Банківський гарантійний фонд у разі банкрутства банку повертає йому 100% за депозитом до 1 000 євро (в еквіваленті) і 90% за депозитом до 23 000 євро.

Іпотечний бум

Іпотечний бум відбувається і в нас. Але умови, на яких кредитуються поляки, значно ліберальніші. Справді, у Польщі, як і в Україні, останнім часом різко зросли ціни на житло. Ситуацію спровокував брак продажу при

збільшенні попиту на житло. Так, за останній рік ціна на житло зросла в середньому на 40%. Наприклад, у Варшаві 1 м² житлової площі коштує 2.5 тисячі євро, тоді як середня зарплата в столиці становить 1 000 євро. Однак ставка іпотечного кредиту в Польщі — 7.5–8%, а в загальному обсязі всіх кредитів житлові становлять 43%. Причому з другої половини 2005 року стрімко стали зростати темпи кредитування, нині вони сягнули 55% за рік! Варто зауважити, що іпотечні кредити в Польщі пропонують навіть на 50 років, тобто на два або й три покоління.

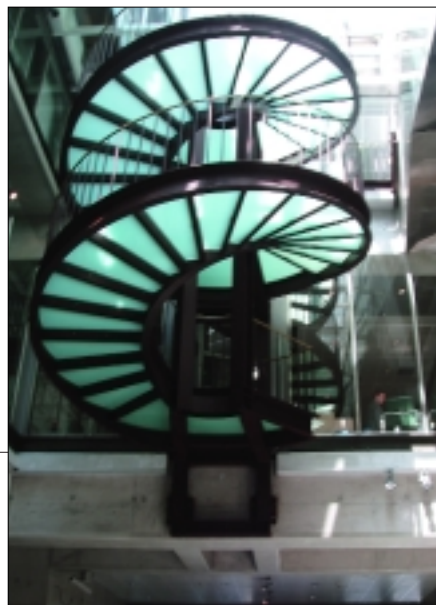
Щодо іпотечного кредитування молодих сімей, то ціна 1 м² не може перевищувати рівня, затвердженого в законі (до речі закон Сейму два роки тому взагалі обмежив застосування банками високих процентних ставок), якщо кредит береться для придбання квартири, яка не перевищує 70 м², або будинку площею не більше 140 м². До речі, молоду сім'ю не визначають за віком. Молодими вважаються й ті, кому 50, 60 і більше років, якщо в них це перше житло.

Ще одна особливість, за прогнозом поляків, зовсім скоро буде і нашою реальністю: поляки переселяються з міських квартир у заміські котеджі. Під Варшавою ми побачили цілі котеджні містечка — акуратні, в квітах.

На Варшавській фондовій біржі

Варшавська фондова біржа — унікальна. Суцільне скло — навіть сходи і стеля. Поляки жартують: усе має бути прозорим, адже тут відбуваються торги! ВФБ — 16 років. Вона — лідер у Центральній і Східній Європі, посідає першість за кількістю котируючих (298, у тому числі 12 іноземних) і нових компаній, а також за оборотами на ринку похідних інструментів (вартість обороту в 2006 р. становила 97 млрд. євро) і друге — за капіталізацією вітчизняних

Сходи на Варшавській фондовій біржі.

На Варшавській фондовій біржі — все прозоро, навіть стіни і стеля.

компаній та за оборотами акцій (вартість обороту в 2006 р. сягнула 91 млрд. євро). ВФБ з успіхом конкурує з провідними європейськими біржами — п'яте місце в Європі за обсягом обо-

Торги на ВФБ.

ротів ф'ючерних контрактів.

Член правління ВФБ **Лідія Адамська**, охарактеризувавши діяльність Варшавської біржі, наголосила, що ринкова вартість вітчизняних компаній становить 145 млрд. євро.

Із початку 2007 року на ВФБ дебютувало вже 39 компаній — більше, ніж за весь минулий рік. Серед іноземних котируючих компаній — українська “ASTARA” з юридичною адресою в Амстердамі. В кінці липня договір із біржею про співробітництво в рамках програми IPO-Партнер ВФБ підписало білоруське ЗАТ “Інвестиційна компанія ЮНИТЕР”. Це — перший білоруський партнер цієї програми.

Журналісти відвідали маклерський дім РКО ВР, оборот якого минулого року сягнув 22 млрд. злотих. На їх численні запитання відповіли виконавчий директор маклерського дому **Ян Кузьма**, керівник відділу корпоративних клієнтів **Войцех Дух** і директор департаменту житлового ринку **Анджей Банасяк**. □

Людмила Патріцак,
“Вісник НБУ”.
Варшава — Київ